Elva vald andis üle aunimetused
LK 2 -3

Algab teede-võrgustiku korrastamine
LK 4

Kogumisring tuleb taas Elvasse
LK 5

Elva valla leht

ELVA VALD

07. MÄRTS 2022, NR 108
infoleht@elva.ee
elva.ee / 730 9882
facebook.com/elvavald

Aprillis algab lasteaedade rühmade komplekteerimine

Elva valla lasteasutustesse on õigus saada lasteaiakoht lapsel alates pooleteise aasta vanusest, kui lapse ja vähemalt ühe vanema elukoht on rahvastikuregistri järgi Elva vald.

AULI MÄESALU,
HARIDUSSPETSIALIST

APRILLI TEISEL NÄDALAL KOMPLEKTEERITAKSE LASTEAEDADE RÜHMAD ARNO SÜSTEEMIS OLEVATE ANDMETE JA JÄRJEKORRA ALUSEL. Foto: pexels.com

Vallas on kehtestatud kaks teeninduspiirkonda: maa- ja linnapiirkond. Elva linna lasteaedadesse saavad eelisjärjekorras koha linna sissekirjutusega lapsed ning maapiirkonna saavad esimeseks eelistuseks märkida just maapiirkonnas elavad perekonnad.

Elva vallavalitsus on liitunud haridusteenuste haldamise infos- hüsteemiga ARNO, kuhu lapse-vanem saab siseneda ID-kaardi, Mobiil-ID või Smart-ID vahendusel.

Kõigil lastevanematel on soovitav ARNO süsteemi sisse logida ning enda ja oma lapse andmed üle kontrollida. Süsteemis saab lapsevanem ise avaldust muuta, tagasi võtta ja koha kasutamist lõpetada. Tuletame meelde, et kohad komplekteeritakse just süsteemis esitatud taotluse ning seal märgitud koha kasutamise algusaja järgi. Oluline on ka kehtiva e-posti aadressi ning telefoni olemasolu.

Aprilli teisel nädalal komplekteeritakse lasteaedade rühmad ARNO süsteemis olevate andmete ja järjekorra alusel. Teade lasteaiakoha pakkumise kohta edastatakse automaatselt ka lapsevanema e-postile. **Lapsevanem saab lasteaiakoha pakkumise ARNO süsteemis kinnitada või tagasi lükata.**

ARNO veebileht ja täpsem info rühmade komplekteerimise ja teeninduspiirkondade kohta on leitav Elva valla kodulehelt elva.ee/lasteaiakohad.

Lisainfo:
Auli Mäesalu,
haridusspetsialist
auli.maesalu@elva.ee
5886 4201

E-keskkond ARNO laieneb ka Elva valla koolidesse

Alates selle aasta märtsist võtavad Elva valla üldhariduskoolid ühtselt kasutusele haridusteenuste haldamise infosüsteemi ARNO (lühidalt e-keskkond ARNO). E-keskkond ARNO võimaldab lapsevanematel esitada elektrooniliselt kooli vastuvõtu või sealt lahkumise taotlusi.

Tänaseks on Elva valla haridusteenuste haldamise süsteemiga ARNO liitunud juba valla lasteaiad, erahoiud ning huvikoolid. Nüüd võtavad ARNO kasutusele ka Elva valla lasteaed-algkoolid, põhikoolid ning gümnaasiumid.

Vanematel on võimalik e-keskkonna ARNO (piksel.ee/arno/elva/) vahendusel esitada koolile taotlusi ja teatisi. Koolid menetlevad taotlusi e-keskkonnas. Lapsevanem näeb ARNOs oma laste andmeid ja iga lapse juures nuppu eakohaste taotluste tegemiseks või teatiste saatmiseks. Süsteemi saab lapsevanem siseneda ID- kaardi, Mobiil-ID või Smart-ID abil.

Elva vald loodab keskkonna taotluse esitamiseks avada hiljemalt 28. märtsil 2022. Kooli astumiseks on vajalik taotlus esitada kõigi laste ja/või noorte osas, kes 2022/2023 on astumas 1. klassi, 10. klassi või vahetamas kooli. Juba koolis õpinguid alustanud õpilaste andmed imporditakse süsteemi automaatselt.

Elva valla koolidesse õpilaste vastuvõtu tingimusi reguleeriva korraga on võimalik tutvuda aadressil www.elva.ee/koolide-uldteave.

Lisainfo:
Auli Mäesalu, haridusspetsialist
auli.maesalu@elva.ee
5886 4201

ELVA VALLA INFO

Elva vald andis Eesti Vabariigi aastapäeval üle aunimetused

Elva vald andis 24. veebruari pidulikul aktusel üle Elva valla aukodaniku, aasta tegija ja aasta kultuuri tegija ja -toetaja aunimetused ning valla teenetemärgi Elva Täht. Samuti anti üle kogukonnavaldkonna tunnustused.

Elva valla aukodaniku tiitli sai pikaaegne Rõngu raamatukogu direktor Laine Meos. Laine töötas Rõngu raamatukogus alates 1963. aastast kuni oktoobri lõpuni 2021. aastal. Seega ulatasid tema käed 58 aastat Rõngu rahvale raamatuid, nõuandva, sõbraliku ja toetavana. Laine on aastaid aktiivselt kaasa löönud Rõngu kandi elu edendamisel nii ideede generaatorina kui ka aktiivse eestvõtjana ja tegevuste käimalükkajana.

Laine oli Rõngu kultuurimaja käsitööringi asutaja, millest hilisemalt kujunes Rõngu Maanaiste selts. Samuti oli ta üks Rõngu kodukandipäevade algatajaid 1993. aastal.

Laine idee oli hakata välja andma Rõngu valla infolehte Rõngu Teataja, temast sai ka esimene toimetaja. Leht ilmus novembrist 1994 kuni maini 1995 (hilisem Rõngulane).

Laine Meose nomineerijad on kirjutanud: "Tänu Lainele on paljud eesti kirjanikud leidnud tee Rõngu rahva juurde. Laine on olnud nagu päike ja raudvara ühes koos, aitab kogu hingest kaasa Elva valla arengule."

Teenetemärgi Elva Täht pälvisid Roland Lessing, Lea Pung ja Enn Urbmets

Roland Lessingu sportlaskarjäär on olnud pikk, kõige paremad tulemused on 2. koht Pokljuka MK etapil 2009, MM 2015 Kontiolahtis 15. koht, EM 2015 Otepääl 10. koht, 2015 Oberhof MK 7. koht. Samuti on Roland Lessing toonud medaleid laskesuusatamise suvistelt MM-idelt ja häid tulemusi teatevõistlustelt. Ta on olnud Eesti laskesuusatamise koondise liige ligi paarkümmend aastat.

Peale sportlaskarjääri lõppu tegutseb Roland Lessing treenerina Elva Suusaklubis koos Rein Pedajaga. Kahekesi moodustavad nad dünaamilise duo ja on muutnud laskesuusatamise treeningud laste seas populaarseks.

Lea Pung on alates 1961. aastast töötanud ainult Tartu maakonna koolides (Kavastus, Võõpstes, Luunjas, Valgutas) nii õpetaja, õppealajuhataja kui ka direktorina, seega täitub selles ametis 60 aastat. Lea Pung juhtis tulemuslikult Valguta lasteaed-algkooli aastail 1993–2013, pärast juhitööst loobumist on samas koolis hinnatud õpetaja. Tänu temale on Valguta lasteaed-algkoolis kujunenud välja ühtne traditsioonidest hooliv uuendusmeelne kollektiiv.

Peale koolitöö on Lea aktiivne külaliikumise edendaja, Valguta Maanaiste seltsi eestvedaja. Ta seob kooli- ja külaelu ühtseks tervikuks ning oskab kaasata nii vanu kui ka noori. Lea kirjutab igal aastal erinevaid projektitaotlusi, mis võimaldavad elavdada ja rikastada nii küla- kui ka koolielu.

Enn Urbmetsa elutöö on olla pillimees – kohe täitub 70 aastat trompetimängu Elva Vallas. Enn on küll juba väärikas eas, kuid ikka igal pühapäeval seab ta sammud Rõngu rahvamajja, sest algab ju orkestriproov. Puhkpillimuusika edendamine ja propageerimine on olnud Ennu elusisu. Elva Valla kultuuriüritustel on Rõngu pasunakoori helid kõlanud ikka ja jälle ning Enn Urbmetsal on selles suur roll.

Aasta Tegija aunimetuse sai Miina-Liisa Kuusemaa, kelle tegevus nii Puhja, Elva valla, Tartumaa kui ka Valga praostkonna kultuurielus on olnud aastakümneid märkimisväärne ja tulemusrikas.

Miina-Liisa kirjutatud ja juhitud arvukad projektid on parandanud oluliselt Puhja kiriku füüsilist ja materiaalset olukorda ning edendanud kogu piirkonna kultuurielu. Miina-Liisa on kutsunud kokku ja juhtinud üle veerandsaja aasta üht EELK silmapaistvaimat koori, Dionysiuse, tegevust. Tema initsiatiivil ning soovist jäädvustada kohalikku kultuurielu ja kollektiivi tegevust on sündinud kaks koori heliplaati.

Aasta Teo kandidaadi hääletusel said kaks ettepanekut võrdselt hääli, ning volikogu otsustas välja anda **Elva valla Aasta Tegu aunimetus kahele kandidaadile: "Elva toidujagamiskapi ja -grupi loomine" ning "Peedu Raudteejaama hoone renoveerimine".**

Elva toidujagamiskapi ja -grupi loomise autor on Krista Loog. Toidujagamiskapi eesmärk on toiduraiskamise vähendamine ning on seetõttu keskkonnasäästlikuma mõtteviisi propageerimine: vähendada toiduraiskamist, kaitsta loodust ja aidata võimalikke abivajajaid kohalikus kogukonnas.

Peedu Raudteejaama hoone renoveerimise eestvedaja oli Ülle Särg. 2019. aastal sai ootepaviljonile paigaldatud uus katus, 2021. aastal teostatud amortiseerunud puitosade vahetus, paigaldati hoonele uus laudis, aknad ja uks. Võilillevärvides ootepaviljonis on nüüd väga mõnus rongi oodata.

Traditsiooniliselt tunnustati ka kultuuritoetajaid ja -tegijaid

Aasta kultuuritoetaja aunimetuse pälvis Harry Metall OÜ, Harri Salu. Harry Metall Harri Salu isikus on aastaid toetanud Rannu rahvamaja tegemisi. Sponsoreeritud on sündmuste korraldamist, aidates tasuda erinevate suvesündmuste korraldamiseks vajalike rekvisiitide ja tarvikute renti. Näiteks suvelavastuste tegemisel toetati suvelava ehitust, Võrtsjärve Tulemuusika öö-le on Harry Metall rentinud igal aastal WC-d, Rahvamaja 24 sündmusel annetati ujuva tuleskulptuuri tarvis ujuvpontoone. Rahvamaja kaminasaali remontimiseks on ostis Harry Metall vajalikud värvid ja seinalambid. Rahvamaja fuajee remontis Harry Metall ise ära - ostis pahtlid, krundid ja värvid ning pani oma mehed ruumi remontima.

Aasta Kultuuritegija aunimetused pälvisid Merilin Seer ja Eveli Roosaar

Merilin Seer on õpetaja, kes annab oma muusikaarmastust edasi nii Konguta, Rannu kui ka Puhja lastele. Ta on suutnud elavana hoida Elva valla ainsat segakoori, trotsides koroonaviiruse antud lööke. Segakoori on ta juhendanud juba 17 aastat. Suure armastusega juhendab Merilin ka naisansamblit Mesi, kes saavutas sellel sügisel Hans Hindpere laulude konkursil

ÜLEMINE RIDA VASAKULT: EVELI ROOSAAR, TIIT KUUSEMAA (EELK PUHJA KOGUDUS), MIINA-LIISA KUUSEMAA, KRISTA LOOG, MERILIN SEER, ROLAND LESSING. EES VASAKULT: LEA PUNG, ENN URBMETS, LAINE MEOS.

Foto: Esta Metsik

esikoha, publiku lemmiku preemia ning Grand Prix. Mesi juhendaja on ta olnud tänaseks seitse aastat.

Evelin Roosaar on õpetaja ja keelpilliorkestri juhendaja, kes ühtlasi õpetab viiulit H. Elleri nimelises Tartu muusikakoolis. Evelit iseloomustab unikaalne pilliõpetamise viis, mis meenutab natuke keskaegse tsunfti suurpere toimimist. Mudilased võtavad mõõtu suurematelt, kelle eeskuju innustab. Kampa lõid viiulilaste vennad-õed teistegi pillidega ja orkester oligi koos. Selle õpilastsunftiga on liitunud samuti laste vanemad, kelle ühisel nõul ja toel toimuvad aastast 2007 igasuvised viiulilaagrid õpetaja Eveli kodutalus Karijärvel. Omandatud palade esmaesitus toimub igal aastal laagri lõppkontserdiga Puhja kirikus, millele järgneb kontsertreis üle laia ilma. Suvisele laagrile ja ringreisile lisaks toimub orkestril arvukalt esinemisi aasta jooksul nii kodukirikus Puhjas, kui mujal Eestimaal. Peale selle on Karijärve keelpilliorkestri muusika kõlanud Soomes, Rootsis, Norras, Lätis, Venemaal.

Aasta kogukonnaedendaja on EELK Puhja Kogudus. Puhja kogudus on kohalike inimeste armastatud organisatsioon, kes töötab sihipäraselt ja kindlalt selle nimel, et Puhja ja ka teiste Elva valla piirkondade inimeste elu oleks parem, kultuursem, haritum ja positiivsem.

Puhja kogudus hoolib ühisest kultuuripärandist, ajalooliselt hindamatutest hoonetest kogu Elva vallas, teab ja tunneb asja kuidas neid hooneid saaks võimalikul algupäraselt säilitada tulevastele põlvedele. Ja tegutseb selle nimel. Puhja kogudus on uute algatuste tegija, aidakohvik kiriku kõrval, Rannu õigeusukiriku korrastamise projekt jpm. Puhja kogudus on inimeste kaasaja, nad teevad kõike inimestele ja inimestega koos. Puhja koguduse tegevus on arendanud Puhja piirkonna kodanikuaktiivsust.

Elva valla kauni kodu 2021 tiitli pälvis Pirgit ja Ülo Kinsigo linnakodu. Elvas Mahlamäel Marja 4 paikneva kodu puhul on tegu linnamajaga, mis paikneb vaikses elamukvartalis. Pere kolis 2007. aastal ehitatud majja 2009. aastal. Päikesepoolsete rõdudega kahekorruselisest hoonest avaneb vaade suurele aiale ja avarale muruplatsile, mida palistavad lopsakad lillepeenrad, amplid ja viljapuud. Pidulikul kohal seisab lipumast. Aias on koht ka laste mängumajale, tarbeaiale, kasvuhoonele, saunamajale ja kümblustünnile. Aias toimetab põhiliselt perenaine Piret, kelle põhitöö on kliinikumis, mänguhoov on kasutada kahele lapsele, raskemate töödega abistab pereisa, kelle põhitöö on transpordifirmas.

Teenetemärgi ja aukodaniku aunimetuse laureaadid kinnitas Elva vallavolikogu. Aasta tegija valiti vallavolikogu 24. jaanuari istungil toimunud salajasel hääletusel. Aasta kultuuritegija ja -toetaja ning kogukonnavaldkonna tunnustuste saajad otsustas vallavalitsuse moodustatud komisjon.

Elva valla Kaunis kodu 2021 on valitud

2021. aastal laekus Kaunis kodu konkursile seitse kandidaati kahes kategoorias – Kaunis kodu ja aed ning Kaunis kortermaja.

JAANIKA SAAR
VALLAARHITEKT

Kauni kodu hindamiskomisjon külastas 2021. aasta suvel kõiki kodusid. Hindamisel lähtuti terviklikust ruumimõjust, fuknt-sionaalsusest ja kodu oma-pärast tulenevate võimaluste nutikast kasutusest ning lahenduste ideede originaalsusest. Arvestati kodu üldist heakorda, hoonete seisukorda ja juurdepääsu. Haljastuse osas hinnati liigirikkust ja kompositisooni. Arvesse võeti ka krundil asuvaid väikevorme sh lipumasti, mänguväljakute, puhkemajade jms olemasolu.

Terviklikkuse hindamise tulemusena otsustas komisjon sellel aastal Kaunis kortermaja tiitlit mitte välja anda. Laekunud kaks kandidaati olid mõlemad panustanud erinevatesse aspektidesse – hoonete korrastamisse ja haljastuse liigirikkusesse, kuid terviklahenduseni jõudmiseks on vajalik veel ühist tahet ja pealehakkamist.

Vallavalitsus tunnustab kõiki konkursil osalenuid

Keerulisele ajale vaatamata võtsid konkursil osalenud kodude pered komisjoni rõõmuga vastu ning tutvustasid oma kodude võlusid ja rääkisid juurde oma loo. Vallavalitsus tänab kõiki konkursil osalenuid tänukirja ja Elva valla meenetega, mis toimetatakse kodudeni märtsi alguses.

KAUNIS LINNAKODU ELVAS MARJA TÄNAVAL. Foto : Jaanika Saar

Elva valla Kaunis Kodu 2021 on Elva linnas Marja 4 asuv perekond Kinsigo linnakodu

24. veebruari pidulikul Vabariigi aastapäeva aktusel tunnustati 2021. aasta Kauni Kodu tiitli vääriliseks osutunud Elvas Marja 4 asuvat perekond Kinsigo linnakodu. Mahlamäe asumis paikneva kodu puhul on tegu linnamajaga, mis asub vaikses elamukvartalis.

Perekond Kinsigo elab majas 2009. aastast. Päikesepoolsete rõdudega kahekorruselisest hoonest avaneb vaade suurele aiale ja selle avarale muruplatsile, mida palistavad lopsakad lillepeenrad, viljapuud ja kaunistuseks riputatud lilleamplid. Pidulikul kohal seisab lipumast. Aias on peale tarbepeenarde ja kasvuhoone koht ka laste mänguväljakule, saunamajale ja kümblustünnile. Aias toimetab töö kõrvalt põhiliselt perenaine Piret, mänguhoovis askeldavad pere kaks last ja raskemate töödega abistab loomulikult pereisa.

Elva vallavalitsus tänab kõiki osalenud kodusid ja soovib õnne Elva valla Kaunis Kodu 2021 võitjale. Võidukodu esindab Elva valda „Eesti kaunis kodu 2022“ maakondlikus voorus.

Lisainfo:
Jaanika Saar
jaanika.saar@elva.ee

Tule kandideerima piirkonnakogu valimistel

Elva vallas moodustatakse kokku kuus piirkonnakogu: Elva linna piirkonnakogu, Konguta, Rannu, Rõngu (sh Aakre piirkond), Puhja ja Palupera piirkonnakogud. Piirkonnakogu liikmeks saab kandideerida 13. märtsini.

Valitava piirkonnakogu liikmete arv sõltub piirkonna elanike arvust, mistõttu:

» Konguta, Rannu ja Palupera piirkonnakogul (kuni 2000 elanikku) on 7 liiget;
» Puhja ja Rõngu piirkonnakogus (2000 kuni 4000 elanikku) on 9 liiget;
» Elva linna piirkonnakogus (üle 4000 elaniku) on 11 liiget.

Piirkonnakogu on valla erinevate piirkondade huvide paremaks esindamiseks ja arvestamiseks omavalitsuse ülesannete täitmisel ning kohaliku initsiatiivi ja identiteedi hoidmiseks.

Vastavalt Elva valla piirkonnakogude statuudile saavad piirkonnakogu liikmeks kandideerida piirkonnas rahvastikuregistri andmetel elav täisealine inimene, kes esindab piirkonna asustusüksust või Elva linnas asumit või piirkonnas tegutsevat ettevõtet, mittetulundusühingut või muud huvigruppi. Piirkonnakogu liikme kandidaadi võib esitada igaüks. Kui kandidaadi on esitanud keegi teine, peab olema lisatud kandidaadi kirjalik nõusolek.

Kandidaatide ülesseadmine kõikides piirkondades toimub SPOKU-keskkonnas, e-kirja teel elva@elva.ee või Elva vallavalitsuses või piirkonna teenuskeskuses kohapeal.

Piirkonnakogu liikmete valimised toimuvad 21.–27. märts, elektrooniliselt Volis-keskkonnas või teenuskeskustes ja raamatukogudes. Kui piirkonnakogusse kandideerib vähem kui on piirkonnakogus kohti, pikendab valimiskomisjon kandidaatide esitamise aega ja siis võib valimiste nädal muutuda.

Kogu teabe piirkonnakogudesse kandideerimise ja piirkonnakogude valimiste kohta leiab valla veebilehelt www.elva.ee/piirkonnakogude-valimised.

Lisainfo:
Kertu Vuks, abivallavanem
kertu.vuks@elva.ee / 5813 7086

LÜHIDALT

31. MÄRTSINI SAAB OMA LEMMIKUT STERILISEERIDA VÕI KASTREERIDA SOODSAMALT

22. veebruar oli ülemaailmne steriliseerimise ja kastreerimise päev. Traditsiooniliselt alustas Eesti loomakaitse selts sellel päeval steriliseerimise ja kastreerimise kampaaniat, mille käigus loomakliinikud teevad protseduurideks soodus-pakkumisi. **Kampaania kestab kuni 31. märts.**

Kas teadsite, et steriliseerimine ja kastreerimine:
»vähendab mitmete kasvajate riski;
»vähendab isastel loomadel soovi märgistada;
»vähendab soovi kodust ära joosta;
»on eetilisem, kui järglased omavoliliselt hukata;
»võib vähendada isastel koertel seksuaalset käitumist (nt jala kargamine);
»steriliseerimine hoiab ära jooksuaja tekke ja sellega seonduvad ebamugavused.

Elvas osalevad kampaanias kaks loomakliinikut.

ELVA LOOMAKLIINIK

Kasside ja koerte steriliseerimine/kastreerimine -20%, opereerides kiibistamine -25%.

» Aadress: Kesk 19, Elva
» Broneerimine: 5567 5430
» Koduleht: elvaloomakliinik.com

PAARISJALGA LOOMAKLIINIK

Kasside steriliseerimine ja kastreerimine -30%, kiipimine ja teised protseduurid operatsiooni käigus soodushinnaga.

» Aadress: Jaani 12, Elva
» Broneerimine 557 8806
» Koduleht: paarisjalga.ee

ELVA VALLA INFO

Elva vald alustas kohalike teede nimekirja korrastamist

Vallavalitsuse eesmärk on täpsustada kohalikku teedevõrku, mis võimaldab kavandada kvaliteetsemat teehoidu, investeeringuid ja loob selguse, millised erateed jäävad valla haldusalasse.

HENDRI SEINBERG
TARISTUSPETSIALIST

Avalikult kasutatav teedevõrk koosneb riigiteedest, kohalikest teedest ja riigiomandis metsateedest (RMK teedest). Kui riigiteede korrashoiu eest vastutab Transpordiamet, siis kohalikud teed on kohaliku omavalitsuse hooldada. Kohalikud teed on volikogu määratud ja riigi teeregistrisse kantud teed. Selle eelduseks on teealuse maa kuulumine vallale, eraomanikega sõlmitud servituudileping või sundvaldus.

Endised vallad on erateid avalikuks kasutamiseks määranud erinevatel kaalutlustel, mille tõttu kohaliku teedevõrgu üldpilt piirkonniti mõneti erineb. Olukorra ühtlustamiseks on Elva valla uue üldplaneeringu koostamise käigus välja töötatud põhimõtted, mille järgi määratakse teid kohalikeks teedeks.

Kohalikeks teedeks määratakse teed:
»mis viib ühiskondliku kasutusega hooneni;
»mis moodustab osa jätkuvast avalikult kasutatava tee marsruudist;
»mis on juurdepääsuteeks avaliku huvi või avaliku kasutusega kinnistule (registreeritud supluskoht, tähtis turismiobjekt, kaitseala külastuskeskus, kallasrada, avalik veeskamiskoht jne);
»millel kulgeb ühistranspordi või koolibussi liin;
»mis on oluliseks ühendusteeks avalikult kasutatavate teede vahel;
»mis on juurdepääsuteeks vähemalt kolmele elukondlikult kasutatavale kinnistule;
»millel esinevad muud asjaolud, mis koostoimes on piisavalt kaalukad, et tee kohalikuks teeks määrata.

Nende põhimõtete järgi on valminud kaart kohaliku teedevõrgu tulevikunägemusest. Tegemist on esialgse nägemusega, mis töö käigus kindlasti täpsustub. Kaart on leitav valla kodulehelt elva.ee/avalikudteed.

Kohalike teede nimekiri korrastatakse ja täiendavalt määratakse kohalikeks teedeks üldkasutatava iseloomuga erateed ning kantakse kohalike teede nimekirjast välja teed, mille osas puudub avalik huvi. Teeregistri korrastamine puudutab eelkõige eramaadel kulgevaid teid. Munitsipaalmaadel kulgevate teede osas piirnetakse üldjuhul registriandmete täpsustamisega.

Eratee avalikuks kasutamiseks määramisel võtab omavalitsus üle kinnistu omaniku kohustused, õigused ja vastutuse, mis tulenevad tee seisukorra tagamisest. See tähendab, et kogu teehooldus (greiderdamine, niitmine, teeäärte korrashoid, remont, talihooldus) jääb valla kohustuseks.

Eratee avalikuks kasutuseks määramine toimub reeglina kahel viisil:

1.kokkuleppel teealuse maa kinnisasja omanikuga, mille kohta sõlmitakse notariaalne piiratud asjaõiguse leping ehk servituut. Vastav märge kantakse kinnistusraamatusse ja see kehtib kinnisasja igakordse omaniku suhtes;

2.sundvalduse seadmise teel, mis on haldusaktiga seatav avalik-õiguslik kitsendus, mille kohta märget ei kanta kinnistusraamatusse, aga kehtib kinnisasja igakordse omaniku suhtes. Sundvalduse ala märgitakse Maaameti kitsenduse kaardi peale.

ERATEE AVALIKUKS KASUTAMISEKS MÄÄRAMISEL VÕTAB OMAVALITSUS ÜLE KINNISTU OMANIKU KOHUSTUSED. Foto: Ingvar Pärnamäe

Mõlema menetluse eesmärk on määrata eratee avalikuks kasutamiseks, kuid sundvalduse seadmise teel on see lihtsam. Sel juhul ei sõlmita notariaalset lepingut, mis kinnistu omanikule tähendab, et ei ole vajadust notarisse tulla. Just notaris aja kokku leppimine lepingu allkirjastamiseks on eratee avalikuks kasutamiseks määramise keerulisem osa. Seda omaniku elukoha, töökoha, tervisliku seisundi või muudel põhjusel. Elva vallavalitsus eelistatuim variant on sundvalduse seadmine.

Kõikide maaomanikega võetakse enne sundvalduse menetluse alustamist ühendust ja selgitatakse tee avalikuks määramisega seonduvat. Siis on enne menetluse alustamist võimalik kõik läbi arutada ja küsimustele vastused anda.

Teedevõrgu korrastamine ei mõjuta valla osutavat tasuta lumetõrjeteenust majapidamisteni viivatel erateedel. Olenemata sellest, kas tegemist on avaliku teega või mitte, teostab vald lumetõrjeteenust majapidamiste juurdepääsuteedel ka edaspidi.

Täpsem info:
Hendri Seinberg,
taristuspetsialist
hendri.seinberg@elva.ee
5866 6520

Esimesse klassi astumine Elva vallas

Märtsis algab Elva valla koolides esimesse klassi astujate avalduste vastuvõtmine 2022/2023 õppeaastaks. Esimesse klassi võetakse vastu laps, kes jooksva aasta 1. oktoobriks saab 7aastaseks.

Tänavu toimub taotluste vastuvõtmine teisiti kui varem (loe lähemalt lk 1). Elva vald on koostöös Piksel OÜ-ga arendamas välja koolimoodulit Elva valla haridusteenuste haldamise infosüsteemis ARNO (lühidalt e-keskkond ARNO). Hetkel on juba võimalik e-keskkonnas esitada lasteaiajärjekorra avaldusi ning teha taotlusi lapse registreerimiseks huviringi. Taotluskeskkond 1. klassi astujate taotluste vastuvõtmiseks loodetakse avada hiljemalt 28. märtsil 2022.

E-keskkonda ARNO saab lapsevanem siseneda ID-kaardi, Mobiil-ID või Smart-ID abil. Keskkond ise asub aadressil piksel.ee/arno/elva/.

ARNO võimaldab esitada nii 1. klassi kui ka põhikooli- ja gümnaasiumi astmesse sisseastumiseks taotluse (taotlust muuta ja võtta vajadusel tagasi).

Kooli astumiseks on vaja elektroonilises e-keskkonnas ARNO esitada taotlus koos järgmiste dokumentidega:
»esimesse klassi astuja foto (3 x 4 cm) või digifoto;
»tervisekaart;
»koolivalmiduse kaart (selle olemasolul);
»haridusliku erivajadusega lapse korral koolivälise nõustamismeeskonna soovitus, rehabilitatsiooniplaani olemasolul selle ärakiri.

Dokumente on võimalik taotlusele lisada juurde ka hilisemalt, selleks taotlust e-keskkonnas muutes.

Koolikohustuslikust east noorem laps võetakse kooli vastu, kui koolieelne lasteasutus on hinnanud lapse koolivalmidust ning vanem on vallavalitsust õppima asumise soovist teavitanud enne käimasoleva aasta 1. maid. Teavituseks tuleb saata vabas vormis teade elva@elva.ee.

Laps, kes peaks sel aastal kooli minema, kuid ei ole saavutanud õpingute alustamiseks vajalikku koolivalmidust, võib koolivälise nõustamismeeskonna soovituse alusel asuda koolikohustust täitma üks õppeaasta hiljem. Sellise soovituse saamiseks tuleb vanemal pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole.

Lisainfo:
Auli Mäesalu,
haridusspetsialist
auli.maesalu@elva.ee
5886 4201

Uuskasutuskeskuse kaubik teeb Elvas 19. märtsil kogumisringi

Uuskasutuskeskuse kaubik tuleb 19. märtsil Elvasse ja peatub kell 11–12 kesklinna Coopi parklas (Kesk 1).

Kaubik võtab vastu kodus liigseks muutunud asju, mis on jätkuvalt puhtad ja terved ja võiksid veel kellelegi rõõmu valmistada. See on mugav võimalus anda asjad kodu lähedal uuesti kasutusse, ilma et need peaksid prügis lõpetama.

Uuskasutuskeskuse kaubikusse saab ära tuua puhtaid ja terveid rõivaid, jalatseid, mänguasju, nõusid, köögitarvikuid, spordi- ja hobivahendeid, kodutekstiile, sisustuseesemeid ja väiksemat kodutehnikat. Uuele ringile saab anda ka hooajaväliseid asju, näiteks kevade hakul seisma jäänud talispordivahendeid või koguni jõuluehteid.

Kuigi Uuskasutuskeskus võtab vastu pea kõiki korralikus seisukorras asju, on ka mõned erandid. Turvalisuse kaalutlusel ei võta Uuskasutuskeskus vastu turvatoole ja -hälle, gaasipliite ja kineskooptelereid, lisaks katkiseid ja määrdunud esemeid.

Kogumisringi ajal palub Uuskasutuskeskus mitte tuua mööblit ega ka suures koguses raamatuid, et autosse kõik kenasti ära mahuks. Kui tegemist on nõukaaegsete raamatutega, siis tasub jälgida, et tegemist oleks pigem juturaamatutega, sest mitmekümne aasta tagused teatmeteosed on tänaste infovõimaluste juures suuresti aegunud.

Uuskasutuskeskus sordib kõik asjad ning suunab seejärel heas korras esemed uuesti ringlusse. Osa asju läheb abivajajatele, suurem osa aga müüki. Asjade müüki panekuga katab Uuskasutuskeskus oma kaupluste ülalpidamiskulud.

Alates 2004. aastast tegutseval Uuskasutuskeskusel on peagi avatava Viljandi kauplusega kokku 17 poodi. Tartus on Uuskasutuskeskusel kaks kauplust, üks kesklinnas Riia 11 ja teine Annelinnas Kalda tee 24. Keskusel on ka oma e-pood pood.uuskasutus.ee. Peale selle saavad Tartumaa inimesed mugavalt asju ära tuua Lõunakeskuse parklas asuvasse kogumismajja, mis on iseteeninduslikult avatud 24/7.

Uuskasutuskeskus toetab oma koostööpartnerite kaudu suurperesid, naiste kriisikodusid, koduta jäänud inimesi ja loomade varjupaiku ja teisi abivajajaid. Veel teeb Uuskasutuskeskus tihedat koostööd teatri-, muusika- ja filmitegijatega, õpilasfirmade, kunstitudengite ja käsitöölistega, kes saavad materjalide ning laenutuste soovidega otse Uuskasutuskeskuse poole pöörduda.

UUSKASUTUSKESKUSE KAUBIK VÕTAB VASTU KODUS LIIGSEKS MUUTUNUD ASJU.

Foto: Uuskasutuskeskus

Lisainfo:
Margit Berg-Jürgens,
keskkonnaspetsialist
margit.berg-jurgens@elva.ee,
5305 2500

Päästeameti juhised kriisideks valmisolekuks

Elanike kriisivalmisoleku uuringu tulemuste põhjal on Eesti elanike teadlikkus hädaolukordade osas veidi paranenud – seda nii teadmiste, tegevuste kui ka oskuste osas. Samas on aga Eesti elanikel 7päevane valmisolek ehk kriisivaru seis halvenenud. Seega võib öelda, et Eesti elanike valmisolek kriisideks on endiselt ebapiisav. Uuringu järgi on kõige väiksem valmisolek kortermajade elanikel, eakatel ning muukeelsel elanikkonnal.

Foto: Päästeamet

Päästeameti juhised:

» Varu koju oma pere jaoks joogivett, ravimeid ja toitu ning arvesta ka koduloomadega. Toitu varudes soeta toiduaineid, mida sööd ka tavaolukorras ning mis ei rikne liiga kiiresti.

» Varu koju taskulamp või patarei toitel lamp, varupatareid, küünlad ja tikud.

» Varu koju sularaha.

» Veendu, et su telefon, arvuti vm nutiseade on tugeva parooliga kaitstud. Võimalusel kasuta 2astmelist autentimist. Ära ava kahtlaseid linke ega anna oma isikuandmeid ja paroole ei telefoni ega e-kirja teel mitte kellelegi. Kui sul tekib kahtlus, siis teavita politseid.

» Kontrolli, et sõiduautol oleks vähemalt poole paagi jagu kütust.

» Soeta endale patareide, dünamo või päikese-patareidega töötav raadio. Uudiseid ja kriisiinfot saad kuulata ka autoraadiost.

» Mõtle läbi, kas Sinu lähedased või tuttavad võivad kriisiolukorras abi vajada ja lepi nendega kokku, kuidas omavahel ühendust hoiate. Arvesta seejuures, et kriisi korral ei pruugi tavapärased sidevahendid toimida.

» Koosta loetelu naabri, kogukonna olulisimate isikute ning omavalitsuse ja riigi asjaomastest kontaktandmetest, et saaksid kriisi ajal kiiresti ja tõhusalt tegutseda.

» Hoia akupank alati laetuna, et saaksid vajaduse korral mobiiltelefoni laadida.

» Võimalusel hoia autos mobiilitelefoni laadija, teede atlas, lumelabidas ja liiva, soe tekk ning taskulamp.

» Kontrolli enda ja oma lähedaste ID-kaardi kehtivust, vajadusel alusta pikendamist.

» Mõtle läbi, kuhu või kelle juurde Sa saad minna, kui oma kodus mingil põhjusel olla ei saa (näiteks elektrikatkestus).

Kuidas olla valmis kriisiolukorraks, vaata ka: www.olevalmis.ee

OLULISED TELEFONINUMBRID

112 hädaabinumber. Helista kohe hädaabinumbril 112, kui Sinu või kellegi teise elu, tervis, vara või keskkond on ohus. Samuti siis, kui kahtlustad, et midagi ohtlikku võib juhtuda.

1220 perearsti nõuandetelefon juhuks, kui sul või sinu pereliikmel ilmnevad terviseprobleemid, mis vajavad nõustamist või otsust täiendava abivajaduse kohta.

1247 riigiinfo telefonilt saad ka kriisi korral nõu ja ametlikku infot. Kerge meelde jätta: 1 number 24/7 ehk 1247.

1313 keskkonnainfo telefon, millel saab teatada keskkonnareostuste ja keskkonnaalaste õigusrikkumiste kohta.

1343 elektrilevi rikketelefon, millelt saab infot elektrikatkestuste kohta. Imatra Elektri rikketelefon: 715 0188 VKG Elektrivõrkude rikketelefon: 716 6666.

1510 maanteeinfo number, mis annab infot liikluspiirangute, teetööde, teeolude jms kohta.

1524 päästeala infotelefon, mis annab nõu kodu turvalisuse küsimustes ning millel saab anda teada ohtlikust ehitisest või katmata kaevust.

16 662 mürgistusteabekeskuse infoliin, mis annab mürgistustega seotud infot ja nõuandeid.

612 3000 politsei- ja piirivalveameti kliiditugi, mis võtab vastu teateid liiklusohtlikest olukordadest ja annab infot teisaldatud sõidukite ning politsei- ja piirivalveameti teenuste jms kohta.

730 9880 Elva vallavalituse üldnumber.

2022 - RAAMATUKOGUDE AASTA

Ulila raamatukogu ja selle hoidja Sirje

Ulila raamatukogu asub endise Ulila põhikooli majas. Eelmisel aastal kolis raamatukogu selles hoones uude remonditud osasse.

VAADE ULILA RAAMATUKOKKU. Foto: erakogu

Ruumi on seal küll vähem, aga raamatukoguhoidja Sirje Lemberg-Dementjeva on püüdnud seda ruumi võimalikult hästi kasutada.

Istun raamatukogu lugemislaua taga ja ajan juttu Sirjega, kes näeb alati välja naiselik ja võluv. Sirje on loonud ruumi ja õhkkonna, kus korraga tunnen, et istun väikeses mõnusas elutoas. Toolid on kaetud ilusa rahvariide triibuga (Viru-Nigula – ütleb Sirje), aknalauad on täis rohelisi taimi ja lilli. Ühel riiulil on näha näitust raamatute vahele unustatud asjadest, seina kaunistavad kohalike kunstnike kingitud pildid. Korraks astub sisse noormees printimissooviga. Sirje paneb lugejatele mõeldud arvuti käima ja kõik saab kiiresti tehtud.

Sirje on olnud Ulila kogukonna siduja mitte ainult raamatukogu tööga. Teada on tema väga hea käsitööoskus. Ta on juhendanud mitmeid erinevaid käsitöö õpitubasid alates siidimaalist lõpetades portselani- ja klaasimaaliga.

Sirje selge hääl, väärikas ja otsekohene olek ning konkreetne jutt hoiavad mõtted selged ja asjalikud. Iga rakuga on tunda, et see inimene oskab vajadusel öelda „ei“. Õnneks ei teinud ta seda Uula ja Ulila vahel hulk aastaid tagasi:

Kuidas sa, Sirje, raamatukoguhoidjaks said?

Raamatukokku tööle sain ma täiesti juhuslikult. Ootasin Uulas bussi, mida ei tulnudki. Peatuses oli ka Uula raamatukoguhoidja Elga Alberi. Hakkasime koos järgmisse peatusse jalutama ning kolm kilomeetrit ja tund aega hiljem olin nõus loobuma senisest töökohast ja Ulila raamatukogus proovima. Edasi läks kõik loogiliselt – Viljandi kultuurikool ja Tallinna pedagoogilise instituudi raamatukogunduse eriala.

Missugune oli Ulila raamatukogu siis, kui sa tööle asusid ja missugune on ta praegu?

Tööle tulin 1978. aasta sügisel ja Ulila raamatukogu asus kauni Suveaia kõrval Ulila klubihoone teisel korrusel. Ruumid olid avarad, raamatufond suur (14 100 eks.), elanike arv teeninduspiirkonnas 960 ja lugejaid 300. Ulila raamatukogul oli üks laenutuspunkt ja Uula harukogu kus töötas Elga Alberi.

Praegu asub raamatukogu endise Ulila põhikooli ruumides ja kõik on poole väiksem: nii ruumid kui ka raamatufond (9 172), elanikke piirkonnas 480 ja lugejaid 150 ümber. Mäletan, et minu päris esimene raamatukogu külastus toimus ka Ulila raamatukokku. Toona asus see endises Ulila vallamajas Kaimi külas. Mäletan, et juba siis oli raamatukogus palju lilli ja nii on see jäänud tänaseni. Algaastatel oli palju erinevat statistikat, tööplaane, aruandeid iga kvartal, lugejakaartide täitmist – kõik see käis käsitsi ja arvelaua abil, kuid üritustel oli alati palju osalejaid. Praegu on arvuti laual, töö tänu tehnilistele vahenditele lihtsam, kuid vastutus on suurem, sest raamatufondi komplekteerimisega tegelen ise ja seda valikut on teha keeruline, sest tahaks ju palju rohkem tellida. Kuna Ulilas on venekeelseid lugejaid, tellin lisaks ka venekeelseid raamatuid.

2016. aastast on Ulila raamatukogu Puhja raamatukogu harukogu. Raamatupidamist on mul nüüd vähem, aga vähemaks jäi ka raamatukogu lahtioleku aeg. Ulilas pole ka enam poodi. Kõik see on vähendanud ka lugejate arvu.

Mida raamatukogu kasutajad peale raamatute ja ajakirjade laenutamise veel raamatukogus teha saavad?

Lugejad saavad kohapeal lugeda, kasutada internetti ja koopiaid teha. Võivad küsida infot erinevate teemade kohta või vajaliku vallaametniku telefoninumbrit, koos leiame lahenduse.

Raamatukogu lugejad, kas nemad on muutunud?

Lugejate olemus pole muutunud, muutunud on raamatud. Lugejad on ikka valmis oma teadmisi täiendama, midagi uut avastama. Annavad meelsasti loetu kohta tagasisidet, pööravad tähelepanu isegi tõlke kvaliteedile ning naudivad head ja ilusat eesti keelt.

Armastan naljatades öelda, et raamatuid lugevad inimesed kuuluvad heas mõttes valitud seltskonda, nagu kõrgemasse liigasse või nii. Need on inimesed, kes hindavad mitmekesisust, leiavad aega peale kõikide muude ahvatluste ka raamatutele.

Raamatud on muutunud paremuse poole: parem paberi kvaliteet, selgem ja lihtsamini loetav trükikiri, imekaunid lasteraamatud, värvitrükis ajakirjad. Pole tsensuuri ja lugeda saab kõike.

Mida lugemine sulle on andnud? Mis on su lugemislaual praegu ning mida soovitaksid teistele?

Ma loen küllaltki palju ja erinevat kirjandust – luulest ulmeni, sest ei kujutaks oma elu ilma lugemiseta ette, see on vist sõltuvus. Lugemine on mulle andnud teadmisi ja hulga emotsioone, ma pole lugemist ja õppimist kunagi raisatud ajaks pidanud.

Lugemislaual on lõpetatud raamat T. M. Logan „Puhkus” ja järge ootab aiakujundusraamat, sest enne kevadet on inspiratsiooni vaja.

Teistele soovitan otsida „oma” autorid ja teemad mille kohta lugeda. Proovige leida see raamat, mis teid kõnetab just antud ajahetkel ja lugege. Kui loetu ei meeldi, leidke uus. Püüdke leida oma lemmikraamat. Küsige nõu raamatukogutöötajatelt. Ärge võtke endalt võimalust mitmekesistada oma elu. Lapsevanematel ei tasuks sundida lapsi raamatuid lugema, ise samal ajal telefoni kratsides. Kui tahad, et laps loeks, näita isikliku eeskujuga ette, see pole ju raske. Kahju, et Tiigrihüppe ajal ainult internetile tähelepanu pöörati, seda rõhutati ja tunnustati, justkui oleks järsku raamatute lugemine muutunud iganenud ja mittevajalikuks tegevuseks.

Kui tuju on nullis ja telefonisõpradel pole „hetkel” aega su kurtmist kuulata, siis võtad lemmikraamatu ja loed ning juba lähebki paremaks.

Mida sa oma elus armastad ja hindad?

Endast eriti rääkida ma ei armasta. Hindan hetki koos pere ja sugulastega, meeldib reisida. Arno Tali sõnadega öeldes: „ Lilled... Heinamaa... Päikesepaiste...“

Mis on Ulila raamatukogus hetkel kõige tähtsam lahendamist ootav küsimus?

Raamatukogu kõige tähtsam lahendamist ootav küsimus sai lahendatud möödunud aastal, kui raamatukogu kolis uutesse remonditud ja soojadesse ruumidesse. Nüüd hakkan ma mõtlema kuidas järgmisel aastal tähistada Ulila raamatukogu sajandat sünnipäeva.

Sirjega vestles Pille Rekker Elva Linnaraamatukogust. Järgmisel korral piilume sisse Uula raamatukokku.

KOLLEEGID SIRJEST:

Elga Uulast:
Sirjet on hea iseloomustada, tuleb panna parimad omadussõnad ritta: andekas, ettevõtlik, enesekindel, abivalmis, osavate kätega töös, järjekindel õpingutes (töö kõrvalt omandas keskeri ja kõrgema hariduse). On väga hea kolleeg.

Leini Puhjast:
Sirje on sõbralik, abivalmis ja kindla sõnaga, kui mingi asi tuleb ära teha, siis see ka tehtud saab. Kohusetruu ja sõnapidaja, oskab ära kuulata muresid.

KÜSIMUS LUGEJATELE:

Mitu lugejat oli 1925. aasta 1. märtsi seisuga Ulila raamatukogus ja kes laenutas lugejatele raamatuid?

Vastused on oodatud kuni 21. märtsini telefonil 5857 1688 või e-aadressil ulila.raamatukogu@elva.ee.

Õigesti vastanute vahel loositakse välja auhind.

KOGUKOND

Uued tuuled haridus-asutuste toitlustamises

Probleemidele lasteasutustes toitlustamisel püüab lahenduse tuua uus määrus.

KRISTA LOOG
SA ELVA TEENUSED JUHATAJA

Toitlustamine on teema, millest võiks rääkida lõpmatuseni, kuna igal inimesel on oma arvamus, maitse ning eelistused. See on teema, mille kohta on aja jooksul muutunud põhimõtted ning arusaamad, mis tekitavad endiselt segadust ja küsimusi.

Laste toitumisharjumused saavad alguse kodust. Kui kodus ei pöörata piisavalt tähelepanu söömisele, siis tekivad terviseprobleemid ning valikuline söömine kiiresti. Laste söömisharjumuste kujundajad on teda ümbritsevad täiskasvanud – lapsevanemad, vanavanemad, õpetajad jt. Aucklandi ülikoolis 2012. aastal korraldatud uuringus leiti, et lastel, kes söövad kolm korda nädalas nn kiirtoitu, on suurem võimalus diagnoosida heinanohu, ekseem ning astma.

Reelika Õigemeel, kes on lasteasutuse toitlustamisele spetsialiseerunud toitumisnõustaja, toob välja probleemid, mis on seotud toitlustamisega haridusasutustes. Nendeks on näiteks: liigne suhkru kogus; vähe köögi- ja puuvilju; liiga palju piimatooteid ja nisupõhiseid toite; vähe kala ja linnuliha ning liigselt loomaliha; pähklite, kaunviljade ja seemnete vähene või üldse mitte kasutamine menüüs jne.

Praegu peab haridusasutuste toitlustamisel juhinduma määrusest, mis on aastast 2008 – „Tervisekaitsenõuded toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis“. Selle 12 aasta jooksul on toidumaailmas muutunud palju ning kohati on kehtiva määruse järgi raske teha tervislikku ja tasakaalustatud menüüd, kuna nõutavad tingimused menüüle on kohati vastuolulised. Näiteks süsivesikute kogust on raske kokku saada, kui on soov piirata lisatud suhkrute kogust menüüs.

Mitme aasta vältel on erinevad töögrupid koostanud sisendit uuele määrusele, mis peaks vastu võetama selle aasta lõpus. Uued nõuded erinevad hetkel kehtivatest olulisel määral. Need peavad silmas eelkõige seda, et lapsed saaksid erinevatest toidugruppidest kätte kõik vajalikud toitained.

Probleemidele toitlustamisel lasteasutustes püüab tuua lahenduse uus määrus, piirates ja suurendades koguseliselt menüüs teatud toiduainete gruppe ühe või kahe nädala lõikes. Samuti pööratakse suuremat tähelepanu nn kvaliteetsetele süsivesikutele, taimsetele valkudele ning soovitakse vähendada küllastunud rasvhappeid menüüs.

Maksimaalne kogus määratakse näiteks vedelatele piimatoodetele, nisutoodetele, loomalihale, lisatud suhkrutele ja lisatud toidurasvadele. Miinimum kogused määratakse marjadele, puu- ja köögiviljadele; pähklitele ja seemnetele; kaunviljadele (läätsed, kikerherned, oad jne); kala ja linnulihale. Peale selle ei lubata kooli- ja lasteaiatoidus pakkuda erinevaid maiustusi – komme, šokolaadi, küpsiseid ning pähkli- ja šokolaadikreeme jne. Küll aga tuuakse välja erand tähtpäevade puhuks, mil seda teha võib. Teraviljatoite peaks lasteaias pakkuma igal päeval, ning makaronitoodete puhul peaks eelistama toitlustamisel täisteratooteid. Lisatud suhkruga moose, marja- ja puuviljakonserve, mahlasid ja siirupeid samuti ei tohiks laste toitlustamisel kasutada. Uuele määrusele antakse kindlasti ka teatud üleminekuaeg, kuid kindel on see, et muudatuste elluviimine võtab aega aastaid.

Elva Valla haridusasutustes on menüüsid juba mõnevõrra korrigeeritud, et üleminek uutele nõuetele kohustuse tekkimisel oleks võimalikult pikk ja sujuv. Siinkohal on väga oluline kõikide erinevate osapoolte – koolid, lasteaiad, noortekeskused, lapsevanemad ja toitlustaja koostöö ning ühine eesmärk. Liigselt magusaid toite ning maiustusi menüüdest ei leia. Võimalusel eelistatakse lisatud suhkrute vabasid tooteid, mida paraku kaubanduses on veel väga vähe just HoReCa sektorile ning hind on neil kõrge. Kasutame tooraineks võimalikult palju kodumaist ja kohalikku (Elva Valla) toorainet – läätsed, kikerherned, juurviljad, hooajaline tooraine, mesi, moosid, mahlad jne.

Meie kõigi ühine eesmärk on, et laps oleks terve, saaks vajalikke toitaineid ning sööks igapäevaselt tervislikku ning mitmekesist toitu. Uue määruse valguses pannakse üsna suur koorem toitlustaja õlule, kuid lapse kaasamine toidu temaatikasse on kõikide teda ümbritsevate täiskasvanute ühine vastutus. Lapse jaoks on iga toidukord oluline õpitund, mistõttu võiks igal toidukorral olema tema kõrval ka täiskasvanu – koolis, lasteaias, kodus. Selleks tuleb võtta aega nii lapsevanemal, õpetajal kui ka ükskõik kellel teisel, kes peaks olema eeskujuks lapsele. Toidust, mida laps sööb sõltub otseselt tema tervis, heaolu ning edasine käekäik!

Lisainfo: Krista Loog
krista.loog@elva.ee, 5884 4799

Värvikirev kontsert toob lavale eri rahvaste tantsud

Märtsis on Elvasse oodata mustlastantsijaid ja nende värvikaid sõpru.
26. märtsil kell 18 on Elva kultuurikeskuse laval tantsuline etendus „Mööda käidud teid ja radu...“.

Tegemist on värvika ja mitmekihilise kontserdiga, kus vaatajate ette tuuakse eri maade rahvaste tantse. Tantsud põimuvad lugude ja lauludega.

Tantsugrupid Romaška ja Kumuška võivad Elva valda juba oma koduks nimetada, sest paljud varasemad rännakud on neid just siia kanti toonud. Kontserte on olnud erinevais Elva valla paigus: Hellenurmes, Pukas, Rõngus, Nõos. Lemmikkoht asub aga Rõngu lähedal Salulaanes, mille peremees Hinnar on kujundanud idülliliseks suviseks kontserdipaigaks. Sealsel metsalagendikul on tantsitud viimasel kolmel suvel. Eelmisel aastal toimus seal ka Rõngu puhvetite päeva raames Romaška mustlastantsukohvik.

Miks just Elva? Kontserdi lavastaja ja Romaška grupi juhendaja Pille Priks: „Kuidagi on Elva vald meile armsaks saanud. Kui tekib mingi huvitav idee, siis kohe vaatame jälle Elva poole. Siin leidub toredaid kultuuriinimesi, kes meie ideedega kaasa tulevad. Samuti on Elva vallas kaunis loodus, mis suvistele kontserditele palju juurde annab.“

Tantsijate hulgas on ka mitmed Elva valla elanikud. Näiteks Kumuška tantsija Marina Liinar on Elvast pärit ja elab praegu Tõraveres. „Tema õhutusel oleme mitmeid kontserte korraldanud just Elva vallas. Selle aasta juulis on meil tulemas ka suur rahvusvaheline tantsulaager, mille korraldame Elva lähedal Tartumaa spordikeskuses,“ räägib Priks.

Märtsikuisel kontserdil on kõige nooremad osalejad Liselle ja Melisse, kes on samuti Elva kandi tüdrukud. Peale selle astub üles Elva flamenkogrupp, kelle kodu ongi siinsamas Elva linnas. Kõige kaugem külaline on aga Ukrainast, särav tantsija ja tantsuõpetaja Natalya Kulishenko, kes samuti varasemast Elva inimestele tuttav. Natalya on korduvalt Elva valla tantsutöötubades nii mustlastantsu kui ka muude rahvaste tantse õpetanud.

Pille Priks, kes ise õpetab peamiselt mustlastantsu, tahab lavale tuua mitmekülgse kava. „Lavastuse idee pärineb ajaloolisest faktist, et mustlaste rännak algas tuhatkond aastat tagasi Indiast. Läbi maailma on nad rännanud ja kohtunud eri rahvustega, kes nüüd saabuvad kordamööda mustlaslaagrisse külla. Neil igaühel on kaasas oma tants ja mõnel ka oma lugu,“ tutvustab kontserdi lavastaja. Teatrikuule kohaselt saab näha erinevaid rolle. Mõned tantsijad vahetavad rahvust ikka mitmel korral. Aga see ongi huvitav, sest eks elu olegi üks suur teater! „Ma arvan, et vahelduseks Eesti rahvatantsule on väga tervistav vaadata ka hoopis kaugema kandi rahvaste tantse ja seeläbi saada vaimselt rikkamaks. Tuleb lõbus kontsert ja igav ei hakka!,“ lubab kava juht.

Kontserdi info ja piletid on leitav Elva kultuurikeskuse lehelt elvakultuur.ee.

KOGUKOND

Lõuna-Eesti liigub üheskoos Euroopa kultuuripealinna tiitliaasta poole

Aasta tagasi jaanuarikuu lõpus sõlmisid 20 Lõuna-Eesti omavalitsust koostöölepingu Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 ettevalmistamiseks ja elluviimiseks.

ANNELA LAANEOTS
EUROOPA KULTUURIPEALINN TARTU 2024 LÕUNA-EESTI KOORDINAATOR

Aasta on möödunud erinevate ettevalmistustööde tähe all. Esimesi silmaga nähtavaid ja käega katsutavaid tulemusi saab näha juba sel aastal.

Tänavu on kõige olulisem ülesanne Lõuna-Eestis regionaalse taotlusvooru kaudu leida projektid ja nende eestvedajatega kokku leppida sündmused, mis esindavad Lõuna-Eestit Euroopa kultuuripealinna programmis. Samal ajal toimub ka Tartu linnas rahvusvaheliste projektide taotlusvoor.

Ettevalmistused regionaalse taotlusvooru jaoks algasid juba aasta tagasi. Vedasime neid koostöös regionaalse ekspertkomisjoniga, mis koosneb Lõuna-Eesti maakondlikest kultuurijuhtidest. Ühiselt töötasime välja regionaalse taotlusvooru protsessi ja tingimused, mis põhinevad kultuuripealinna loomingulisel kontseptsioonil Ellujäämise Kunstid.

Mais ja juunis tutvustasime taotlusvooru Lõuna-Eesti kõikide omavalitsuste kultuuriloojatele, mis koos Tartu linnaga Euroopa kultuuripealinna ette valmistavad ja ellu viivad. Kokku toimus üle Lõuna-Eesti 11 kohtumist, kus tutvustasime taotlusvooru eesmärke ning tingimusi. Oktoobris oli meie laual 99 ideekavandit. Nende samade kavandite pealt esitasid ideede eestvedajad tänavu jaanuarikuus juba valmis projektid. Nüüd oleme jõudnud sinna etappi, kus regionaalse ekspertkomisjoni, Tartu 2024 meeskonna ja loomenõukogu eestvedamisel toimub projektide hindamine. Suve alguseks on teada, millised projektid pürgivad programmi ehk saavad kutse produktsiooni läbirääkimistele, kus SA Tartu 2024 ja projekti elluviija vahel kõik olulised detailid kokku lepitakse.

Enamik programmist selgub sel aastal

Samaaegselt regionaalse taotlusvooruga, mille kaudu selguvadsündmused,mishakkavad toimuma kultuuripealinna aastal Lõuna-Eestis, toimub ka Tartu linna rahvusvaheliste sündmuste taotlusvoor. Koos projektidega, mis olid kirjeldatud Tartu 2024 Euroopa kultuuripealinna konkursi kandidatuuriraamatus on aasta lõpuks teada u 75% Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 programmi jõudvatest sündmustest. 2022. aasta on igati märgiline, sest teeme otsuseid, mis mõjutavad meid tiitliaastal! Samuti on vaja kaaluda, millised juba olemasolevatest Lõuna-Eestis toimuvatest sündmustest, mis "Ellujäämise kunstide" väärtusi kannavad, võiksid olla osa kultuuripealinna programmist ning mis oleks nende uudne aspekt kultuuripealinna aastal.

Kuna möödunud aasta kulges paraku paljuski koroonaga seotud kitsenduste tähe all, siis vaatamata sellele püüdsime teha Lõuna-Eestit omavalitsuste vahel võimalikult palju koostööd kultuuripealinna nimel. Seda nii omavalitsusjuhtide tasandil, kes moodustavad Tartu 2024 Omavalitsusjuhtide Foorumi, kui ka iganädalaselt, maakondlike kultuurijuhtidega. Peale selle kohtume kaks korda kuus kõigi omavalitsuste kontaktisikutega, kes kultuuripealinna teemadel omavalitsustes järge hoiavad ja vajalikke teemasid eest veavad. Tõsi, tulenevalt Covidist on kohtumised olnud enamasti ZOOMis.

Kõige meeleolukam oli kindlasti omavalitsuste esindajate möödunudsügisene ühisvisiit Kaunasesse, et näha, milline on olukord paari kuu pärast algavas Euroopa kultuuripealinnas. Ka see aasta seame sammud Kaunasesse, et koguda inspiratsiooni ja nippe, kuidas 2024. aastat võimalikult hästi korraldada. Kaunas 2022 regionaalne koordinaator on veebruaris ka Eestis ja kõigil meie omavalitsuste kontaktisikutel on võimalik temaga kohtuda ja Kaunase ettevalmistuste ja koostöö kohta küsimusi küsida ja nende kogemusist õppida.

Huviline, hüppa paati

Selleks, et kõigil lõunaeestlastel oleks võimalik kultuuripealinna eesmärkide ja plaanidega tutvuda ja oma mõtteid jagada, osaleb Tartu 2024 tiim ka tänavu Lõuna-Eesti suursündmustel. Tänavu on eesmärk olla kohal iga omavalitsuse ühel suursündmusel.

Soovime, et Euroopa kultuuripealinna korraldamise enneolematust võimalusest

EELMISE AASTA JAANUARIS SÕLMIS ELVA VALD TARTU 2024 KOOSTÖÖLEPINGU. VASAKULT: ANNELA LAANEOTS, PRIIT MIKK, URMAS KLAAS, MARIKA SAAR, MAANO KOEMETS. Foto: Kayvo Kroon

motiveeritud inimesed saaksid olla osa kultuuripealinna tiimist. Nii nagu 2021. aastal, saab ka sel aastal panustada kultuuripealinna vabatahtlikuna. Möödunud aastal aitas Tartu 2024le kaasa 100 vabatahtlikku.

Lõuna-Eestisse, seekord Põlva maakonda, tuleb sel aastal ka kultuurikorraldajate teadmiste ja oskuste edendamiseks mõeldud Kultuurikompassi konverents. Möödunud aastal toimus see Võru maakonnas ja ülemöödunud aastal Viljandis.

Uudisena on ka 14-19aastastel Lõuna-Eesti noortel võimalik tulla kultuuripealinna tiimi sündmuste korraldamise oskusi ja kogemusi omandama. Selle uue ettevõtmise nimi on Tartu 2024 Extended. Sel aastal alustab programmi esimene lend, järgnevatel tulevad uued.

Loodame ja teeme tööd selle nimel, et Lõuna-Eestis toimuv, nii Euroopa kultuuripealinna ettevalmistused kui kõik muu eriline jõuaks paljude eestlasteni. Nii oli Eesti üks populaarsemaid telesaateid Terevisioon külas Lõuna-Eestis. Siit läks möödunud aasta lõpus ja selle aasta alguses eetrisse kokku viis saadet, üks igast maakonnast. Samuti kandis Eesti Rahvusringhääling üle 22. jaanuaril Otepää Keskväljakul toimunud Tartu 2024 Otepää Talveöölaulupidu – menukat ja hoogsat kultuurisündmust, mis oli eelsoojenduseks kahe aasta pärast toimuvale Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 avatseremooniale.

Euroopa kultuuripealinna elluviimiseks tehtav koostöö, mida viib ellu Tartu linn koos 19 Lõuna-Eesti omavalitsusega (Antsla vald, Elva vald, Kambja vald, Kanepi vald, Kastre vald, Luunja vald, Nõo vald, Otepää vald, Peipsiääre vald, Põlva vald, Rõuge vald, Räpina vald, Setomaa vald, Tartu vald, Tõrva vald, Valga vald, Viljandi linn, Võru linn ja Võru vald) on eesmärgipäraselt käima läinud.

„Rohetehnoloogia teejuhid" said Tartus avastardi

Kaks päeva enne Tartu Maratoni starti anti avastart ka projektile „Rohetehnoloogia teejuhid". Projekti eesmärk on rohetehnoloogiate ning ringmajandusalase uue mõtlemise tähtsustamine ning õpilaste ja õpetajate rohetehnoloogiaalase teadlikkuse tõstmine nende aktiivse kaasamise kaudu.

Kuna temaatika on uus, siis stardiseminarile, mis toimus 18. veebruaril TÜ Botaanikaaia seminariruumis, oli kutsutud piiratud arv õpilasi ja õpetajaid.

Stardiseminaril esinesid ettekannetega nn. eksperdid (teadlased Tartu ja Tallinna ülikoolidest), kes tutvustasid taastuvenergia ja taaskasutuse tehnoloogiaid. Peale ekspertide tutvustasid oma koolide tegevuskavasid selles valdkonnas Narva Keeltelütseumi, Tartu Kristjan Jaak Petersoni gümnaasiumi ja Palupera põhikooli õpilased. Projektis osalema on kutsutud seitse kooli.

Palupera põhikooli nn. teejuhid on õpilastest Rebeka Plaan, Lisete Jõesaar ja Deiro Sarapson ning õpetajatest Tiiu Rohtla ja Arvet Silk.

Pika koolituspäeva jooksul oli võimalus tutvuda peaaednik Sten Manderi juhendamisel Tartu Ülikooli botaanikaia kasvuhoonete elanikega.

PALUPERA ROHETEHNOLOOGIA, AVASEMINAR TOIMUS TARTU ÜLIKOOLI BOTAANIKAAIAS. Fotod: Arvet Silk

Arvet Silk
Palupera põhikooli õpetaja

Lohvik – laste oma kohvik alustab teist hooaega ning võtab vastu uusi tegijaid

Kohvik Lohvik on alustanud uute huviliste registreerimisega mentorprogrammi, millele järgneb kohvikus õpitu rakendamise võimalus taas hiljemalt 1. mail suvehooajaks avatavas kohvikus.

Mentorprogrammis osalemine on noortele tasuta ning suvine töö kohvikus tasustatud. Nii saavad noored ühildada kasuliku meeldivaga ning teenida suvel ka päris oma taskuraha.

2021. aastal koolinoortest koosnev Lohviku meeskond ehitas ülesse ning käivitas edukalt suvekohviku tegevuse ja suutis kasvatada külastajate arvu 7500ni. Programmi algataja Priit Lavits tunnustab eelmise aasta meeskonda ja lisab uutele huvilistele: „Müts maha eelmise aasta meeskonna ees. Tänu teile on 2022 loodaval meeskonnal võimalus startida juba valmis äriga ning seda ägedalt edasi arendada, omandades ise samal ajal ettevõtluse ja töökogemus.“

Lohvik ärilabori eestvedajad lubavad, et sel aasta saab kindlasti olema muutustest tingituna erinev juba programmi sisu. Tuleb rohkem ühekordseid sündmusi, meelelahutusprogramme ja lühemaid projekte. Väga head eeldused eelmisel aastal paberile jäänud ideede realiseerimiseks on olemas, sest esmane kontseptsioon on läbi testitud ja toimiv ning laste oma kohvik Lohvik on kuulus.

Koolinoorte ärilabori loodud Laste oma kohvik Lohvik avas Elvas Arbi järve rannaalal uksed eelmise aasta mais. Esimese hooaja jooksul said ettevõtja elu „nuusutada“ ligi 20 koolinoort, kelle pühendunud töö tulemusena loodi ja viidi ellu rannakohviku kontseptsioon, mis pakub rannahooajale sobivat tervislikku ja maitsvat toitu ning rendib ka veespordivarustust Elva südamesse Arbi järve kaldale uudistama tulijatele.

Lohvik kohviku näol on tegemist unikaalse ärilabori laadse projektiga. Programmi kaasatud noored läbivad erinevaid ettevõtte loomiseks ja edukaks toimimiseks vajalikke koolitusi ning panevad õpitud teadmised kohe suvel ka praktikasse. Esimesel hooajal osales programmis ligi 20 12-18aastast noort, kes peale mentorprogrammi läbimist said võimaluse juhtida ning arendada kohviku ja rannavarustuse rendi tööd. Selle aasta kohta ütleb programmi üks algatajaid Kätrin Karu-Lavits: „Oleme esimesest hooajast palju õppinud. Oskame oma ressursse paremini hinnata ja loodame sellel aastal veelgi rohkematele huvilistele võimaluse anda ja nad programmi kaasata.“

Aastaid tervisliku toitumise ja toidu valdkonnas tegutsenud Kätrin Karu-Lavits lisab, et peale ettevõtluskogemuse saamise on programmil ka salajane missioon: „Muuhulgas õpivad noored, et toitlustajana on neil vastutus mitte ainult enda, vaid ka klientide tervislike valikute suunamises, sest kohvikus pakutav menüü mängib suurt rolli, kas Elvat külastav turist või randa tulev kohalik haarab friikate või millegi tervislikuma järele.“

Eelmisel aastal sai kohvik Lohvik tuule tiibadesse tänu enam kui 100le toetajatele Hooandja kampaanias, lastevanemate abile, vabatahtlikele mentoritele ning kohalike ettevõtjate ja valla abile. „Olime siiralt üllatunud, kui paljudele toetajatele programmi käekäik korda läheb. Mitmed head inimesed pöördusid lisaks Hooandjas antud toetusele ka otse meie poole pöördunud ja kinkisid omal seisma jäänud seadmeid ja mööblit, mis peagi algaval teisel hooajal samuti kasutust leiavad. Rõõm on ka selle üle, et enamus eelmise aasta partnereid on juba huvi tundnud ja soovivad meie tegevustega kaasas olla ka sellel hooajal“, räägib programmi algataja Priit Lavits.

KOHVIKU LOHVIK AVAMINE 1. MAIL 2021. Foto: Kohvik Lohvik

Kohviku tegemistega saab tutvuda nende Facebooki lehel: www.facebook.com/KohvikLohvik. Noored, kes soovivad programmiga liituda, peaksid endast märku andma märtsikuu jooksul e-aadressile kohvik.elva@gmail.com.

Lisainfo:
Priit Lavits, programmi algataja ja mentor
tel 503 0353
Kätrin Karu-Lavits, programmi algataja ja mentor
tel 5567 1598
kohvik.elva@gmail.com

ELVA VALLAVOLIKOGU INFO

Vallavolikogu 18. veebruari istung

Elva vallavolikogu II koosseisu VI istung toimus 18. veebruaril, päevakorras oli üks otsuse ja kolm määruse eelnõu ning vallavalitsuse tegevusülevaade.

Volikogu kinnitas Elva valla 2022. aasta eelarve, mille kogumaht on 28,1 miljonit eurot. Eelarve põhitegevuste tulude kasvuks prognoositakse 4,8% aastas ja kulud kasvavad 1,1% . Eelarvega saab tutvuda valla kodulehel.

Volikogu kinnitas 18.12.2017 määruse nr 6 "Sotsiaalhoolekandelise abi andmise kord Elva vallas" muutmise, peamised muudatused puudutavad ümberkorraldusi sõnastustes ja mõne sätte tühistamist. Määruse muutmisele eelnes Sotsiaalkindlustusameti analüüs, mis viidi läbi 2021. aastal tehes ettepanekuid sotsiaalhoolekandelise abi andmise õiguslikule ja administratiivsele korraldusele ning sotsiaalhoolekande strateegilisele juhtimisele. Neid ettapanekuid on uues määruses ka arvestatud.

Volikogu kinnitas 18.12.2017 määruse nr 8 "Vallaeelarvest makstavate sotsiaaltoetuste määrad" muutmise. Määruse uuendamise põhjus oli toetuste suurenemine, senised määrad olid kehtinud neli aastat. Uue määruse järgi on ranitsatoetuse suuruseks 100 € (senise 70 € asemel). Muudeti ka hooldajatoetuste suuruseid: täisealise raske puudega isiku hooldajale 35 € (senise 25 € asemel); täisealise sügava puudega isiku hooldajale 45 € (senise 35 € asemel) ja puudega lapse hooldajale 60 € (senise 50 € asemel).

Volikogu otsustas omandada Elvas linnas Tartu mnt 1 kinnistu. Kinnistul asub nn. ajalooline postipoiste maja, mille väärika tausta tõttu väärib hoone säilitamist. Ka Elva valla koalitsioonileping 2021–2025 näeb ette ajaloolise Postipoiste maja (Tartu mnt 1) tagasiostmise avalikuks kasutuseks ja väljaarendamiseks ning volikogu otsusega on see nüüd võimalik.

Vallavalitsuse tegevusülevaade. Vallavanem Priit Värv tegi istungil ülevaate vallavalitsuse, osakondade tööst ja vastas volikogu liikmete küsimustele. Arendusjuht Margus Ivask tegi ülevaate Elva gümnaasiumi rekonstrueerimise kohta ning abivallavanem Kertu Vuks andis ülevaate vallavalitsuse osakondade aasta tööplaanist.

Informatsiooni ja sõnavõttude päevakorrapunktis tutvustas volikogu esimees Sulev Kuus vaiet, mis esitati volikogu otsusele „Seisukoht Jõnni uuringuruumi geoloogilise uuringuloa taotluse otsuse eelnõu kohta“.

Järgmine Elva vallavolikogu istung toimub 28. märtsil.

Volikogu istungite kokkuvõtteid saab lugeda ka valla kodulehelt www.elva.ee/volikogu-istungite-kokkuvotted ning kõik istungid on järelevaadatavad Elva valla YouTube'i kanalilt.

Elva südamepilt

JJ-Street tantsukool koostöös kohalike omavalitsustega üle Eesti kutsusid veebruari keskel kõiki üles välja selgitama, kus asub Eesti suurim süda. Üleskutsest võtsid osa ka Elva valla toredad inimesed.

Elvas koguneti 13. veebruaril Elvas linnastaadionile, et moodustada inimestest suur südame kuju ning jäädvustada see drooniga südame kohalt pildile.

Elvas osales südamepildi tegemisel 85 inimest, millega tuldi Eesti suurima südame moodustamisel viiendaks.

Aitäh kõigile asjaosalistele!

Foto: Kayvo Kroon

Mälestuspink Kaljo Ermile

Pühapäeval, 3. aprillil kell 12 avame mälestuspingi kolhoosi esimehele Kaljo Ermile ning meenutame vanu aegu. Palume Valguta seltsimajja endisi kolhoosiliikmeid.

Huvilistel palume teatada oma osavõtusoovist Valguta külaseltsile hiljemalt 26. märtsiks.

Info ja registreerimine
tel 5307 0659,
punglea72@gmail.com

KODULUGU

Kantsikene metsapõues

Väidetakse, et Eestimaal on vähemalt kaks kantsi, mida pole kunagi suudetud vallutada. Üks neist on Tallinn ja teine...

Arheoloog Harri Moora võttis 1936. aasta mais ette kaevamised Peedu Kerikmäe kunagises kaitselinnuses. Siin elasid inimesed 6. kuni 11. sajandini. See oli märgiline sündmus. Kerikmäest sai esimene linnus Eestis, kus tehti ulatuslikumaid arheoloogilisi kaevamisi. Kust pärineb Kerikmäe nimi?

Evald Tõnisson on nentinud oma raamatus „Eesti muinaslinnad“, et Kerikmäe nimi muinasaega ei ulatunud. Kuid kust see nimetus siis tuli? On arvatud, et mäe peal (ja isegi miskipärast kahe mäe vahel) seisnud kunagi kirik. Ei tahaks hästi uskuda, sest pühakodasid rajati ikka rahvarohkematesse kohtadesse, mitte põlislaande. Ja kiriku ase oleks kindlasti ka täna mingil määral alles olnud.

Üks pakkumine on veel. Väidetavalt nimetati juba üle-eelmisel sajandil kerikuteks saunakerisele hästi sobivaid lapikuid kive, mida siit mäe pealt korjata sai. Need siin olid iidsetest kodudest pärit.

Sõna kerik võis esialgselt tähendada tuliseks aetud koldekivi, millega savipotis vett kuumaks aeti. See oli nagu lutsukivi, ainult suurem. Kahe pulga vahel vette panduna pidi kivi elegantse kaarega põhja vajuma. Proovige seda teha näiteks ümmarguse kiviga. Esiteks on seda väga ebamugav kahe pulga vahele võtta, teiseks viskaks selline kivi osa vett lihtsalt susinaga potist välja.

Keeleteadlased arvavad, et me võisime laenata sõna „kerik/keris“ hoopis liivlastelt (Eesti etümoloogia sõnaraamat, Tallinn, 2012, lk 145), mis nendel tähendanud saunaahju. Kahjuks nii kaasaegset asjandust Kerikmäelt ei leitud.

Peedu kantsi taolisi kindlustusi nimetatakse Kalevipoja sängideks ja need kuuluvad nn II linnusetüüpi. Sängid on pikerguse pindalaga ning neil on kaks otsavalli ja kaks otsakraavi.

Harri Moora lasi siin teha kolm kaevandit. Suur kaevand tehti linnuse õue kirdeotsa ja idaäärele ning metsast vabale idanõlvale. Teine, väike kaevand tekitati linnuse loodeservale. Kolmas, veel väiksem, rajati mäe kagunõlvale.

Oma loos „Muistsete linnuste uurimise tulemustest Eesti NSV-s“ (1955) kirjutas Moora, et Peedu Kerikmäel leidus võrdlemisi tüse süsine kultuurkiht, mis sisaldas rohkesti samasugust keraamikat nagu seda kirjeldati Rõuge linnamäel. Siin leiti palju savinõude kilde. Kohalikud keraamikud olid väga andekad – sõrmeotsa ja küünega tehti potiküljed kauniks. Ilusamad potid kandsid veel ka riibitud ehk kudumiga tehtud mustrit. Tööriistad olid heledast tulekivist, luust, sarvest ja ka metallist.

Siin leidsid Harri Moora ja tema arheoloogid luust nooleotsa, mis dateeriti 3 000 aastat vanaks ja tunnistas, et just nii ammu liikus siinkandis kahejalgne arukas olevus.

Kaevamistel leiti ka relvakatkeid ning vähesel hulgal ehteid. Palju oli kodu- ja metsloomade (metssea, põdra, kopra, karu, ilvese) luid. Kui koduloomade luudest jutt, siis loomulikult pidid linnusasulas olema ka laudad ja latrid. Koduloomade toestikest on nimetatud ainult hobuse- ja veiseluid.

Kerikmäe kants oli ehitatud mäe kõrgemasse ossa. Rajatis oli 48 meetrit pikk ja kuni 17 meetrit lai. Õue pindala oli 650 ruutmeetrit. Tuld ja toitu tehti õues – seal avastasid arheoloogid 10-60sentimeetrise tuhakihi. Talvel tuli teha tuld ka hüti sisemuses. Mitmeid kivikogumeid pidasid arheoloogid algelisteks ahjudeks. Inimesed elasid siin ligi nelisada aastat järjest.

Milline oli eestlaste ühiselu Peedu linnamäel?

Läti Hendrik on oma „Liivimaa kroonikas“ kirjutanud, et 13. sajandi eestlased pidasid end omavahel võrdseteks ning pealikuteks valiti parimaid võrdsete seast.

Evald Tõnissoni raamatus „Linnamäed ja maalinnad“ (1966) tulid aga ootamatult ette järgmised read: „Arvatakse, et Peedu linnus kuulus mõnele rikkamale üksikperele.“ Julgen kahelda. Küllap tuli nõukaajal isegi linnuste puhul vihjata klassiühiskonna tekkele varasel rauaajal. Korraga ja igal pool. Ega ma lõpuni ka vastu vaidle – mine tea. Kuid kentsakas on mõelda, et keset ürgmetsa, kus tootmisvahendite ja töövilja ebavõrdseks jagamiseks polnud eriti põhjust, istus linnuses feodaal ning teda ja tema hellikutest peret ümmardas mõnikümmend alamat.

Ärisuhted teiste kogukondadega pidid kerikmäelastel olema küll. Siin sulatati rauda. Küllap ka teistele soovijatele. Naturaalmajanduse oludes saadi vastu hobusevarss, linane kangas või midagi muud.

Kerikmäe kantsi pidi ehitama ja pidama ülal suht arvukas üheaegselt töövõimeline seltskond. Kõigepealt kujundati kogu objekt tervikuna.

Evald Tõnissoni raamatust „Linnamäed ja maalinnad“ loeme (lk 61): „Ilmselt oli siin terve ehitiste süsteem, mis koosnes rõhtpalkidest ehitatud tarandite taolistest üksteisega liituvatest nelinurksetest ehitistest. Need asetsesid linnuse äärel ja olid ilmselt püstitatud selle kaitseks. Nähtavasti oli tarandeid kasutatud ka peavarjuna ning linnuses olnud vara ulualusena. Taranditel oli tõenäoliselt lame, kasetohu ja mätastega kaetud katus, kuhu oli valmis pandud suurel arvul kive nii laskemoonaks, kui ka katuste kindlustamiseks.“

Loogika ütleb, et Kerikmäel võis elada 40–50 täiskasvanud inimest. Nii sai neid jätkuda jahipidamiseks, kalapüügiks, koduloomade hooldamiseks, loodusviljade korjamiseks, kantsi kohendamiseks ja muidugi ka selle kaitseks.

Kerikmäel leiti esimese rajatise jäänuste hulgast mitu palki, millele oli sisse raiutud nurgaliiteks vajalik õnarus ehk nn koerakael. Tähendab, ehitised olid nelinurksed.

Kaevamisel tuli välja ühe ehitise alus, mille nurgapalkides olid üsna selged sisseraiutud hambad ja nii sai kindlaks teha hüti või ütleme tänapäevaselt – ühikatoa mõõtmed – 3 x 1,4 meetrit. Ärme unusta, et sel ajal olid inimesed oluliselt väiksemat kasvu kui praegu. Vaadake või muuseumis rüütliturviseid!

Kerikmäel sulatati rauda. See on seni avastatuist vanim rauasulatus ehk rauataandamiskoht Eestis. Asitõenditeks on siin leitud šlakitükid.

Saame vabalt ette kujutada, kuidas Kerikmäe elanik liikus praegusse Elva jaama kohal asunud soos või Verevi järve kaldavees ja otsis soo- või järvemaagi tükke. Huvitav, kes talle seda õpetas?

Rauasulatusoskusi ikkagi veel nappis. Tänapäevaselt öeldes polnud tootmine efektiivne. Vello Lõugas ja Jüri Selirand mainivad oma raamatus “Arheoloogiga Eestimaa teedel“, et Kerikmäe šlakitükid olid väga suure rauasisaldusega, seega rauda polnud kuigi hästi välja sulatada saadud.

Kerikmäe linnuse ajaloos eraldasid teadlased kahte ehitusjärku. Leiti, et kants sai kaks korda tules kannatada. Varasematest mahapõlemistest järelejäänud tukke kattis liivakiht, seetõttu olidki need päris hästi säilinud. Arvatavasti oli pärast põlengut õue pinda liivaga tõstetud ja laiendatud. Teise ehitusjärgu puitkindlustustest pole paraku midagi säilinud.

Kerikmäel leiti käärid. Üks nõukaaegne uurija nimetas neid lambaraudadeks. Tegu oli terviksepisega ja oli osatud ka selle keskosa vetruma panna. See riist lubas nii juukseid/habemeid lõigata, küüsi kärpida kui ka linapalakat ja nahkhame välja lõigata. Lambaid siin ilmselt ei pügatud, sest lambaluude leidmist pole mainitud.

Miks Kerikmägi tühjaks jäi? Õpetatud mehed on arvamusel, et tolleaegsed inimesed lihtsalt taipasid ise, et tilluke palklinnus ei kaitse enam kedagi. Koliti suuremate kantside juurde, kas Erumäele, Tarbatusse või Otepääle.

Kalju Hook

Koduloo rubriigis kirjutab Kalju Hook Elva vallaga seotud inimestest, kohtadest ja sündmustest.

KUULUTUSED

Autodiagnostika, elektritööd, varuosade müük, sõiduautode remont (hammasrihma vahetus, veermiku / pidurite hooldus, kliimasüsteemi remont ja hooldus) Elvas. Tel 5597 7007

Saeketaste ja -kettide teritus ja parandus. Höövliterade teritus. Tel 5198 4130

Ostan metsa- ja põllumaad. Küsi hinda. Telefon 552 7322

Ostan kasvavat võsa, lehtpuu ja üraskikahjustusega metsa. Hea hind, kerge tehnika, kvaliteetne töö. Lisainfo tammepalk@gmail.com või tel 510 9827

Ohtlike puude langetamine ja hooldus. Viljapuude lõikus, okste äravedu. www.igihaljas.ee, tel 56501649

Korvtõstuki teenused. Ohtlike puude lõikus, viljapuude lõikus, rennide puhastus, katuste pesu/akende pesu jne. www.tlo.ee, tel 5597 7007

Ehitus-, remont- ja renoveerimistööd. Kõik vajalikud tööd kodule ilusa ilme loomiseks ühest kohast. Sisetööd, välitööd, abi- ja kõrvalhoonete ehitus. Tel 5672 6823, www.teenustööd.ee

Santehnilised tööd. Tel 5595 1141

Üldehitustööd: katused, fassaadid ja sisetööd Lõuna-Eestis. eestis.ehitan@gmail.com, tel 5866 8999

Kasumetsa küttekontor: erinevat sorti kvaliteetsed küttepuud veoga. Tel 5292 305, www.kasumetsa.ee

Sae- ja höövelmaterjali müük Annikorus. www.balticloghouses.ee. Tel 5681 6905

Pakkuda tööd asjalikule ehitusmehele ja abitöölisele. Huvilisel saata email lühitutvustuse ja kontaktidega aadressile info@teenustööd.ee või smsi teel tel 5672 6823

Avaldage kuulutus Elva valla lehes.

Kirjutage infoleht@elva.ee või helistage telefonil 730 9882.

Reklaami suuruste ja hinnakirja kohta lugege lähemalt www.elva.ee/infoleht.

OSTAN

Loomakasvatuseks sobiva kinnistu 10–40 ha

*hoonestamata (rohumaa, põllumaa)
*hoonestatud (talu/farm, ka remonti vajav)

Lõuna- või Kesk-Eestis

ennluha@gmail.com tel 505 5650

Hajaasustuse programmi taotlusvoor on avatud 1. aprillini.

Hajaasustuse programmi eesmärk on tagada hajaasustusega piirkondades elavatele peredele head elutingimused ning aidata seeläbi kaasa elanike arvu püsimisele neis piirkondades.

Toetatavad tegevused on majapidamises joogivee kättesaadavuse tagamine; elamu heitvee nõuetekohase kanaliseerimist tagava süsteemi rajamine; aasta läbi ligipääsetava juurdepääsutee rajamine; leibkonna vajadustele vastava autonoomse elektrisüsteemi rajamine (tingimusel, et majapidamine ei ole liitunud elektrivõrguga).

Projektide teostumisse panustavad võrdselt nii riik, kohalik omavalitsus kui ka taotleja. Toetuse maksimaalne summa on 6 500 eurot, toetuse osakaal projekti maksumusest on maksimaalselt 67% ning omafinantseering 33%. Toetust saavad taotleda hajaasustuse piirkonna elanikud. Elva vallas ei ole hajaasustuse piirkonnad Elva linn ja alevikud.

Taotlus esitatakse iga toetatava valdkonna kohta eraldi. Taotlus koosneb taotlusvormist ja kohustuslikest dokumentidest. Digiallkirjastatud taotlus või paberil täidetud ja allkirjastatud taotlus tuleb esitada Elva valla piirkonna koordinaatoritele.

Kontaktid:
• Ede Möldre, tel 730 0642, 504 9912; ede.moldre@elva.ee
• Ene Joosing, tel 731 4480, 509 6202; ene.joosing@elva.ee

Programmi puudutavate küsimuste tekkimisel palume ühendust võtta samuti piirkonna koordinaatoritega.

Täiendav info, taotlusvorm, dokumendiblanketid ning muu hajaasustuse programmi puudutav info on leitav nii Elva valla kodulehel www.elva.ee/uldteave-hajaasustuse-programm kui ka Riigi tugiteenuste keskuse kodulehel www.rtk.ee.

TEATED

Elva valla sündmuste kalender

Sündmustekalendris võib ette tulla muudatusi, mis ei ole siin kajastatud. Palume kontrollida elvakultuur.ee lehelt, kas üritus toimub või mitte. Täname mõistva suhtumise eest!

KUUPÄEV	SÜNDMUS	ASUKOHT	PILETI HIND
kuni 31. märts	**Eve Valperi maalinäitus „Näeb värvi“**	Elva kultuurikeskus	tasuta
8. märts kell 19	**Rahvusmeeskoori kontsert**	Rannu rahvamaja	10 € / 13 €
8. märts kell 19	**Kontsert: Mari Kalkun**	Konguta rahvamaja	5 – 15 €
9. märts kell 10	**Väärikate ülikooli loeng**	Elva kultuurikeskus	tasuta
11. märts kell 19	**Kontsert „Laval ainult mehed“**	Puhja seltsimaja	tasuta
12. märts kell 11/13/15/17	**Korvpall: OPTIBET Rahvaliiga lõuna regioon**	Elva spordihoone	tasuta
12. märts	**49. Elva Talikross II etapp (uus kuupäev)**	Elva spordihoone	2 – 20 €
12. märts kell 12	**Naistepäevale pühendatud saunaralli 2022**	Elva vald	40 €
12. märts kell 18	**„Tantsutallad - põhjamaise taeva all“**	Rannu rahvamaja	5 €
12. märts kell 19	**Tantsuõhtu ansambliga „100 ja seened“**	Ulila keskus	15 €
13. märts kell 15	**Makramee seinakaunistuse töötuba**	Lavendel loomeruum	35 €
15. märts kell 19	**Film „Soo“**	Puhja seltsimaja	4 € / 5 €
16. märt kell 19	**Von Glehni Teatri etendus „Tiit ja Tõnu“**	Puhja seltsimaja	16 € / 18 €
17. märts kell 12	**Film „Kupee nr 6“**	Elva kultuurikeskus	4 € / 5 €
17. märts kell 20	**Korvpall: Naiste I Liiga BC Elva CHK/TÜ vs Audentese Spordiklubi**	Elva spordihoone	tasuta
18. märts kell 19	**Kokteiliõhtu muusika ja mustkunstiga**	Rõngu rahvamaja	30 €
19. märts kell 11/13/15/17	**Korvpall: OPTIBET Rahvaliiga lõuna regioon, veerandfinaalid**	Elva spordihoone	tasuta
19. märts kell 12.30	**Jalgpall: Esiliiga, FC Elva vs Harju JK Laagri**	Nike Arena Elva	tasuta
19. märts kell 19	**Comedy Estonia: Mikael Meema - „Lood“**	Elva kultuurikeskus	16 €
19. märts kell 19	**LendTeatri esietendus „Ühesugune õnn“**	LendTeater (Pikk 73, Elva)	8 € / 10 €
20. märts kell 15	**Seebi valmistamise töötuba**	Lavendel loomeruum	30 €
20. märts kell 16	**LendTeatri etendus „Ühesugune õnn“**	LendTeater (Pikk 73, Elva)	8 € / 10 €
23. märts kell 18	**Raudteeliikluse mõjude teemaline arutelu**	Peedu kooli saal	tasuta
25. märts kell 19	**LendTeatri etendus „Ühesugune õnn“**	LendTeater (Pikk 73, Elva)	8 € / 10 €
26. märts kell 14 ja 16	**Korvpall: OPTIBET Rahvaliiga lõuna regioon, poolfinaalid**	Elva spordihoone	tasuta
26. märts kell 18	**Tantsuetendus „Mööda käidud teid ja radu...“**	Elva kultuurikeskus	10 €
30.-31. märts	**XIV Mitteteatrite festival**	Elva kultuurikeskus	tasuta
1. aprill kell 19	**Vana Baskini Teater: „Uus peatükk“**	Elva kultuurikeskus	19 € / 22 €
1. aprill - 31. mai	**Näitus: Enn Praks, fotonäitus teemal kaduvad Eesti lood**	Elva kultuurikeskus	tasuta
2. aprill kell 12.30	**Jalgpall: Esiliiga: FC Elva vs Pärnu Jalgpalliklubi**	Nike Arena Elva	tasuta
3. aprill kell 12	**Mälestuspingi avamine Kaljo Ermile**	Valguta seltsimaja ees	tasuta
6. aprill kell 11	**Väärikate ülikooli loeng**	Elva kultuurikeskus	tasuta
LISAINFO ELVA.EE/KALENDER VÕI ELVA VALLA ÄPIST			

Tervitame uusi ilmakodanikke!

Rihanna Rantsus
sündis 08.02.2022

Charlotte Rätsep
sündis 13.02.2022

Emeli Verbu
sündis 16.02.202

Rosanna Rantsus
sündis 08.02.2022

Georg Ruumet
sündis 14.02.2022

Marta Reitsnik
sündis 21.02.2022

Lumi Liis Prans
sündis 09.02.2022

Miina Schmidt
sündis 15.02.2022

Elva vald mälestab

Ants Veimann
13.06.1943-09.02.2022

Valentina Põllula
24.12.1941-12.02.2022

Ene Tamm
27.12.1956-13.02.2022

Kalev Tobreluts
29.06.1957-11.02.2022

Valeri Namsing
30.06.1952-13.02.2022

Linda Järvet
29.03.1928-19.02.2022

Vaike Tobreluts
29.08.1935-12.02.2022

Eleida Riis
15.03.1929-13.02.2022

Valev Põder
24.09.1948-20.02.2022

Su kodu on nüüd seal
kus Linnutee.
See helendav rada, see tähine kee.

Sügava kurbusega mälestame endist head töökaaslast

Ene Tamm

27.12.1956 – 13.02.2022

Südamlik kaastunne omastele.

Palupera koolipere

Rannu Kool mälestab kauaaegset endist töötajat,

Valeri Namsing

Langetame leinas pea ja avaldame sügavat kaastunnet omastele.

Avaldame sügavat kaastunnet Andrusele ja tema perele kalli isa

Jaan Tigase

surma puhul.

Töökaaslased Teliast

Tuul puudeladvus vaikselt kiigub.
Me vaikses leinas langetame pea…

Avaldame sügavat kaastunnet Annelile kalli isa

Jaan Tigane

kaotuse puhul.

Naistantsurühm „Katid“

Südamlik kaastunne Karlile omastega, armsa kaasa

Ene Tamme

kaotuse puhul.

Palupera kooli 1979 a. lõpetajad

Me vaikses leinas langetame pea...

Mälestame armast klassiõde, sügav kaastunne lähedastele

Ene Tamme

kaotuse puhul.

Elva Kk 27 lennu 11c klass ja klassijuhataja

Elva valla leht

Väljaandja: Elva vallavalitsus • Toimetaja: Triinu Paas • Küljendus: Kalurileht OÜ • Trükk: AS Printall • Kojukanne: Omniva ja ExpressPost • Tiraaž: 6550 • Järgmine leht ilmub 21.03.2022 • Kaastöö esitamise soovist teatada 07.03.2022 kell 15